

9. Prierezové témy

Vo vyučovaní slovenského jazyka a literatúry sa využívajú poznatky z ostatných vyučovacích predmetov, predovšetkým z dejepisu, občianskej náuky a začlenia sa aj prierezové témy.

Pri tvorbe tematických výchovno-vzdelávacích plánov sa odporúča do obsahu v každom ročníku vhodne implementovať prostredníctvom aktivizujúcich učebných metód nasledujúce prierezové témy:

A. ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA

Cieľom je získanie vedomostí a zručností, ktorými môžu žiaci pomáhať životnému prostrediu jednoduchými činnosťami, ktoré sú im primerané a vhodné – chrániť rastliny a zvieratá, mať kladný vzťah k domácim zvieratám ale aj k zvieratám voľne žijúcim v prírode, starať sa o svoje okolie a pod.

B. MEDIÁLNA VÝCHOVA

Cieľom je zvyšovanie mediálnej gramotnosti žiakov v smere orientácie na reflexiu pôsobenia médií, rozvoja schopností a zručností potrebných k samostatnej tvorbe mediálnych produktov, nasmerovaniu k (celoživotnému) kritickému prístupu pri práci s informáciami a prehĺbeniu nadobudnutého povedomia o dôležitosti a vplyve médií na osobnosť jednotlivca a spoločnosť.

C. MULTIKULTÚRNA VÝCHOVA

Dôvodom zaradenia multikultúrnej výchovy do vzdelávania je blízke stretnutie žiakov v súvislosti s globalizáciou sveta so žiakmi rôznych kultúr. Žiaci by mali byť pripravení na rozdielnosť kultúr. Výchovné pôsobenie je zamerané na rozvoj chápania, akceptácie, medzilidskej tolerancie a emocionálne pochopenie inej kultúry. Predpokladom je aj schopnosť detí s nimi spolupracovať.

D. OCHRANA ŽIVOTA A ZDRAVIA

Cieľom vzdelávania je poskytnúť žiakom potrebné teoretické vedomosti a praktické poznatky, formovať ich vzťah k problematike ochrany svojho zdravia a života, tiež zdravia a života iných ľudí.

E. OSOBNOSTNÝ A SOCIÁLNY ROZVOJ

Cieľom je rozvoj prirodzeného potenciálu žiakov a poskytnutie základov na plnohodnotný a zodpovedný život.

F. REGIONÁLNA VÝCHOVA A TRADIČNÁ ĽUDOVÁ KULTÚRA

Cieľom vzdelávania je motivovať žiakov, získavať, rozvíjať a utužovať svoje postoje k morálnym hodnotám, poznať prírodné krásy a tradičnú ľudovú kultúru svojho regiónu, osobite poznať regionálnu históriu.

G. TVORBA PROJEKTU A PREZENTAČNÉ ZRUČNOSTI

Spája jednotlivé kompetencie, ktorých rozvíjanie u žiakov je našim cieľom. napr. komunikovanie, argumentovanie, používanie informácií a práca s nimi, riešenie problémov, poznanie samého seba a svojich schopností, spolupráca v skupine a prezentácia samého seba.

Okrem uvedených prierezových tém sa odporúča implementovať do vzdelávacieho procesu Globálne rozvojové vzdelávanie a finančnú gramotnosť. Globálne rozvojové vzdelávanie sa venuje problematike Miléniových rozvojových cieľov OSN:

- odstrániť extrémnu chudobu a hlad,
- dosiahnuť základné vzdelanie pre všetkých,
- presadzovať rovnosť mužov a žien a posilniť rolu žien v spoločnosti,

- znížiť detskú úmrtnosť.
- zlepšiť zdravie matiek.
- bojovať s HIV/AIDS, maláriou a ďalšími chorobami.
- zaistiť udržateľný stav životného prostredia (pitná voda, kvalita života),
- budovať svetové partnerstvo pre rozvoj.

10. Finančná gramotnosť

Problematika výchovy a vzdelávania na podporu rozvoja finančnej gramotnosti je v rozsahu uvedenom v Národnom štandarde finančnej gramotnosti povinnou súčasťou stredného vzdelávania. Finančná gramotnosť je uceleným systémom finančného vzdelávania. Vzhľadom na charakter finančnej gramotnosti sa uplatňuje integrované vyučovanie, ktoré umožňuje predstaviť vzdelávací obsah v jeho komplexnosti. Vedie k prepájaniu poznatkov, vnímaniu súvislostí a umožňuje aplikáciu už nadobudnutých zručností. Výsledky vzdelávania v jednotlivých predmetoch lepšie odzrkadlia životnú realitu a žiacividia zmysel svojho vzdelávania.

Osvojenie si odborných pojmov sa nemôže pokladať za cieľ finančného vzdelávania. Ten spočíva v získavaní kompetencií nevyhnutných pre finančné správanie v celoživotnej perspektíve, ako je existenčné zabezpečenie seba a svojej rodiny, rozvoj filantropie a aktívna účasť na trhu finančných produktov a služieb. Schopnosť ovládania odborných pojmov predstavuje prostriedok pre napĺňanie týchto cieľov.

Z dôvodu označenia našej spoločnosti ako informačnej je potrebné žiakov pripravovať na vyhľadávanie správnych informácií, kritické myslenie, rozoznávajú potrebného od zbytočného, odlišenie pravdivého od nepravdivého i efektívne využívanie informácií a zdrojov dostupných z okolia. Oprieť sa je možné o čitateľské stratégie a o kritické myslenie, ktoré žiaka povedú k zodpovednému rozhodovaniu sa a správaniu.

Žiak by mal identifikovať dôležité informácie. K tomu môže prispieť:

- využívanie autentických materiálov – reklamné letáky, inzeráty, komerčné ponuky,
- precvičovanie čítania s porozumením – základom je uplatňovanie rôznych metód podporujúcich čítanie s porozumením (napr. I.N.S.E.R.T., čítanie s predvídaním, podvojný denník),
- vyhľadávanie varovných signálov klamlivých ponúk (drobné písmo, neprehľadnosť zmluvy).

Napriek tomu, že sú financie ústredným pojmom finančného vzdelávania, finančnú gramotnosť nie je možné zjednodušiť na reč čísel. Úlohou finančného vzdelávania nie je len rozvoj orientácie v problematike financií, ale so žiakmi je potrebné precvičovať aj to, ako vybrať najlepšie riešenie za daných podmienok. Okrem ekonomických kritérií je potrebné zvažovať i okolnosti rodinné, spoločenské, právne, etické, ale aj ekologické. Nájdene riešenia potom porovnávať s osobnými preferenciami, skúsenosťami a intuíciou. Tento širší kontext predstavuje ďalej priestor pre ekonomicky zodpovedné rozhodovanie.

Jednou z úloh finančného vzdelávania je zabezpečiť orientáciu a prehľad vo finančných produktoch a službách. Na druhej strane je však potrebné rešpektovať zásadu všeobecnosti, aby vo vyučovaní neprichádzalo k propagácii konkrétnych produktov, služieb a inštitúcií. Výučba finančnej gramotnosti je prednostne zameraná na získavanie zručností a rozvíjanie stratégií pre život, k základným úlohám integrovanej výučby finančnej gramotnosti patrí:

- ukazovať rozmanitosť ponuky produktov, služieb a inštitúcií – do vyhľadávania rozmanitých finančných produktov a služieb môžu byť zapojení samotní žiaci,
- venovať sa so žiakmi porovnávaniu podobných produktov a služieb, z ktorých žiaci vyberajú tie najvýhodnejšie pre danú situáciu,
- sledovať so žiakmi vývoj niektorých produktov alebo služieb v čase,
- rozvíjať stratégiu smerujúcu k informovanému rozhodovaniu sa a správaniu podľa zásady „produkty, služby a inštitúcie sa menia, zručnosti ostávajú“ (napr. žiaci majú za úlohu vybrať najvýhodnejší úver pre modelovú rodinu s istými parametrami).

Vo vyučovaní finančnej gramotnosti je možné uplatňovať najrôznejšie inovatívne metódy vyučovania. Tieto metódy sú zárukou pre väčšiu radosť z učenia, jednoduchšie zapamätávanie si, zvýšenú interaktivitu na hodinách a praktické precvičovanie preberaného učiva. Vo všeobecnosti platia pre metódy vyučovania finančnej gramotnosti:

- zážitkovosť - žiaci by si mali osvojovať také vedomosti, zručnosti a postoje, ktoré stavajú na ich osobnom prežívaní a zážitku v aktívnom učení.

- participácia žiaka - žiak je v centre pozornosti a tvorcom učiacej sa situácie, učiteľ situáciu skôr facilituje.
- názornosť - poskytované informácie by mali byť názorné, dobre viditeľné a mali by sa opierať o vedomosti žiakov (písanie na tabuľu, vytváranie prezentácií, výučbových schém a pod.),
- jednoduchosť - témy by mali nadväzovať na znalosti, resp. skúsenosti žiakov a pojmy používané vo vyučovaní by mali žiaci poznať a mali by rozumieť ich významu,
- aktivita žiakov - žiaci by mali na hodinách sami aktívne vystupovať, skúšať si uvádzané situácie, diskutovať a pod.,
- tempo hodiny - hodina by mala byť dynamická s ohľadom na porozumenie preberaných súvislostí,
- zmysluplnosť - žiaci by mali vidieť zmysel v tom, čo sa učia a mali by si uvedomovať, prečo je finančná gramotnosť dôležitá,
- využiteľnosť - týka sa informácií, ktoré žiaci v rámci finančnej gramotnosti získavajú,
- dôležitosť - žiaci by sa mali naučiť rozpoznať, ktoré informácie by si vo vlastnom záujme mali osvojiť.

Finančné vzdelávanie je orientovaná na rozvíjanie zručností pre uplatnenie v živote, a preto by malo byť s každodenným životom úzko previazané. V rámci integrovaného vyučovania je vhodné použitie takých aktivít, ktoré umožňujú relatívne autentický zážitok finančnej situácie a ktoré vedú k osvojeniu stratégií zodpovedného rozhodovania. K vhodným a odporúčaným metódam implementácie finančnej gramotnosti v rámci integrovaného vyučovania patria:

- heuristické metódy,
- situačné metódy,
- tvorba a prezentácia projektov,
- inscenačné metódy,

- diskusia a diskusné hry,
- brainstorming,
- myšlienková (mentálna) mapa,
- rôzne doplnovačky, osemsmernovky a didaktické hry.

Finančná gramotnosť ako súčasť integrovaného vzdelávania sa realizuje v týchto témach:

- I. FINANČNÁ ZODPOVEDNOSŤ SPOTREBITEĽOV
- II. PLÁNOVANIE, PRÍJEM A PRÁCA
- III. ROZHODOVANIE A HOSPODÁRENIE SPOTREBITEĽOV
- IV. ÚVER A DLH
- V. SPORENIE A INVESTOVANIE
- VI. RIADENIE RIZIKA A POISTENIE

Finančná gramotnosť v predmete slovenský jazyk a literatúra je realizovaná v nasledujúcich ročníkoch:

5. ročník			
tematický celok	téma	téma finančnej gramotnosti	výkonový štandard
ZHOVÁRAJME SA A DISKUTUJEME	Diskusia	Finančná zodpovednosť spotrebiteľov	Žiak je schopný: - uviesť príklady klamlivých a zavádzajúcich obchodných praktík, - uviesť príklady falšovaných tovarov.

CHCEME BI INFORMOVANI	E-mail	Finančná zodpovednosť spotrebiteľov	Žiak je schopný: - vysvetliť možnosti úniku dôležitých osobných údajov, - zhodnotiť dôsledky zneužitia osobných údajov.
INFORMUJEME VČAS A SPRÁVNE	Plagát	Plánovanie, príjem a práca	Žiak je schopný: - navrhnúť vlastný projekt a individuálne aj tímovo pracovať na jeho realizácii.
	Inzerát	Plánovanie, príjem a práca	Žiak je schopný: - navrhnúť vlastný projekt a individuálne aj tímovo pracovať na jeho realizácii.
	Reklama	Finančná zodpovednosť spotrebiteľov Rozhodovanie a hospodárenie spotrebiteľov	Žiak je schopný: - vyhľadať informácie o právach spotrebiteľov vrátane práva na reklamáciu, - vysvetliť na konkrétnych príkladoch funkciu peňazí ako prostriedku na zabezpečenie životných potrieb, - rozlíšiť pozitívne a negatívne vplyvy reklamy na spotrebiteľa.

6. ročník			
tematický celok	téma	téma finančnej gramotnosti	výkonový štandard
OPAKOVANIE VEDOMOSTÍ A Zručností Z 5. ROČNÍKA	Interview a tvorba otázok	Finančná zodpovednosť spotrebiteľov Rozhodovanie a hospodárenie spotrebiteľov	Žiak je schopný: - vysvetliť možnosti úniku dôležitých osobných údajov, - zhodnotiť dôsledky zneužitia osobných údajov, - rozlíšiť pozitívne a negatívne vplyvy reklamy na spotrebiteľa.

ZHOVÁRAME SA A DISKUTUJEME	Argument, protiargument	Finančná zodpovednosť spotrebiteľov Rozhodovanie a hospodárenie spotrebiteľov	Žiak je schopný: - uviesť príklady klamlivých a zavádzajúcich obchodných praktík, - uviesť príklady falšovaných tovarov, - vysvetliť na konkrétnych príkladoch funkciu peňazí ako prostriedku na zabezpečenie životných potrieb.
----------------------------	--------------------------------	---	---

7. ročník			
tematický celok	téma	téma finančnej gramotnosti	výkonový štandard
KOMUNIKAČNÉ SITUÁCIE	Asertívna a efektívna komunikácia	Finančná zodpovednosť spotrebiteľov	Žiak je schopný: - vyhľadať informácie o právach spotrebiteľov vrátane práva na reklamáciu, - uviesť príklady klamlivých a zavádzajúcich obchodných praktík.

8. ročník			
tematický celok	téma	téma finančnej gramotnosti	výkonový štandard
OPAKOVANIE UČIVA ZO 7. ROČNÍKA	Formy ústnej komunikácie	Sporenie a investovanie Rozhodovanie a hospodárenie spotrebiteľov	Žiak je schopný: - opísať pozitívne a negatívne stránky sporenia na krátkodobé, strednodobé a dlhodobé ciele, - opísať moderné spôsoby platenia.

DEBATUJEME NA ÚROVNI	Komunikácia, diskusia a debata	Finančná zodpovednosť spotrebiteľov	Žiak je schopný: - vysvetliť možnosti úniku dôležitých osobných údajov, - zhodnotiť dôsledky zneužitia osobných údajov, - vysvetliť, ako komunikácia o finančne významných záležitostiach môže pomôcť predchádzaniu konfliktom, - uviesť príklady klamlivých a zavádzajúcich obchodných praktík, - uviesť príklady falšovaných tovarov, - uviesť príklady, ako štát využíva príjmy z daní.
BUĎTE ASERTIVNI	Asertívna a efektívna komunikácia	Finančná zodpovednosť spotrebiteľov	Žiak je schopný: - vyhľadať informácie o právach spotrebiteľov vrátane práva na reklamáciu, - uviesť príklady klamlivých a zavádzajúcich obchodných praktík.

9. ročník			
tematický celok	téma	téma finančnej gramotnosti	výkonový štandard
HĽADÁME ODBORNÍKOV	Úradný list	Finančná zodpovednosť spotrebiteľov	Žiak je schopný: - vysvetliť možnosti úniku dôležitých osobných údajov, - zhodnotiť dôsledky zneužitia osobných údajov.